

MIDA VÕTTA EESKUJUKS TAANI-ROOTSI LASTELE MAHETOIDU PAKKUMISEST?

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeeringud
maapiirkondadesse

MARGUS TIMMO

KAJA KESKÜLA

MILLISEID MUUTUSEID ME TULEVIKUKS SOOVIME? MILLISED EESMÄRGID SEADA?

- ❖ Kuidas toetada tervena elamist?
- ❖ Mis peaks muutuma toidus ja toitumises?
- ❖ Mida teha, et kohalik tooraine jõuaks meie toidulauale?
- ❖ Kuidas targalt maad kasutada, et meie elukvaliteet ei halveneks? Kuidas elada loodusega tasakaalus?
- ❖ Kas ja kuidas toetab MEIE TEGEVUS elu kestmist maailmas- näiteks kliima muutused, looduskeskkonna mitmekesisus ja jätkusuutlikkus?

innavolikogu poolt
2001. aastal
Kopenhaageni visiooni
raames seatud
eesmärgid

Goals for organic conversion in Copenhagen

60 % organic food by 2009

75 % organic food by 2011

90 % organic food by 2015

- *Goals set by the City Council in 2001 within the framework of the "ECO-Metropol" Vision of Copenhagen as Environmental Capital of the World 2015*
- http://www.kk.dk/FaktaOmKommunen/PublikationerOgRapporter/Publikationer/tmf_publicationer.aspx?node=detalje&id=674

EESMÄRGID AVALIKU TOITLUSE TOORAIN KVALITEEDILE?

Kopenhaagen asutas 2007.a House of Food, eesmärgiga viia linna avalike köökide mahetooraine osakaal **90%-ni aastaks 2015**

Taani riigi eesmärk- avalik toitlustus **60%** mahetoorainel **aastaks 2020**

Malmö mahetooraine osakaalu eesmärk **25% 2010.a, 60% 2020.a.**

Vaxjö avalikus toitlustuses **80%** toorainest mahe ja/või kohalik, **2020.a.**

Rootsi riigi eesmärk- tooraine **60%** mahe ja **30%** Rootsis toodetud **aastaks 2030.a.**

80% eco / locally prod. in the municipal kitchen in 2020

Andelen ekologiska och/eller närproducerade livsmedel i de kommunala köken
Mål 2020 80%

Vexjo
kommun

KOONDADA KÕIK VÄÄRTUSKASVU TOETAMISEKS, KES SAAVAD MÕJUTADA VÕI KEDA SEE MÕJUTAB..?

Poliitikud (sh KOV) uute poliitikatega loovad eeldusi muutuseks

- toetavad poliitikad nii väiketootjatele kui suurematele,
- eelduste loomine avaliku toitlustuse köökides

Kohalikud tegijad- maakasutajad/tootjad,
koolid/koolijuhid, lapsed/lapsevanemad ehk pered

Kokkade tegevuse väärtustamine, täiendkoolitused
kliimasäästliku toitumise teemadel

KOPENHAGEN, MALMÖ, VAXJÖ

❖ Mida pakutakse avaliku raha eest?

- Tervislik koolitoit on nõudlus põllumeestele, motiveerides jätkusuutlikult tootma

Mahetoit kui kvaliteedi standard?

Taani ja Rootsi on jõudnud tõdemuseni, et **tervislik toit** on kohalik ja tunnustatud mahetoit.

Kopenhagenis: 2019 aastal – 95% mahetooraine kasutusel koolide köökides

Malmö: 2019 aastal – 85% mahetooraine kasutusel koolide köökides

Vaxjö: 2019 aastal – 65% mahetooraine kasutusel koolide köökides

EDUTEGURID JÄTKUSUUTLIKUKS ARENGUKS:

- ❖ selged eesmärgid
- ❖ pühendunud liidrid
- ❖ rahulik ja pidev eesmärkide suunas liikumine kaasates erinevaid valdkondi
- ❖ koolitamine ja teadlikkuse tõstmine
- ❖ **maitsev toit**, mis päriselt ka tarbijate kõhtu jõuab

KUIDAS VÄÄRTUSTADA HEAD TOITU LASTE JAOKS?

❖ Laste väärtuskasvatus- toit on oluline

Laste toidulaagrid- käiakse koos kalal, metsas marju, taimi korjamas, tehakse süüa

Teadusuuringutest on selgunud, et muutustega harjumiseks on vaja lapsed kööki tuua

KUIDAS TOIMIB KOOLI RESTORAN?

Oluline luua jätkusuutlik, tervislik ja rõõmus söömiskultuur avalikes asutustes

- ❖ Koolikokkadeks tulevad endised restoranide kokad
- ❖ Järjepidevate koolitustega kokkade elu lihtsamaks

Toit ei peaks mitte ainult toitma, aga ka rõõmustama!

Väga kõrgel tasemel toidu kvaliteet ja visuaal –
hea valik lisandeid ja salateid

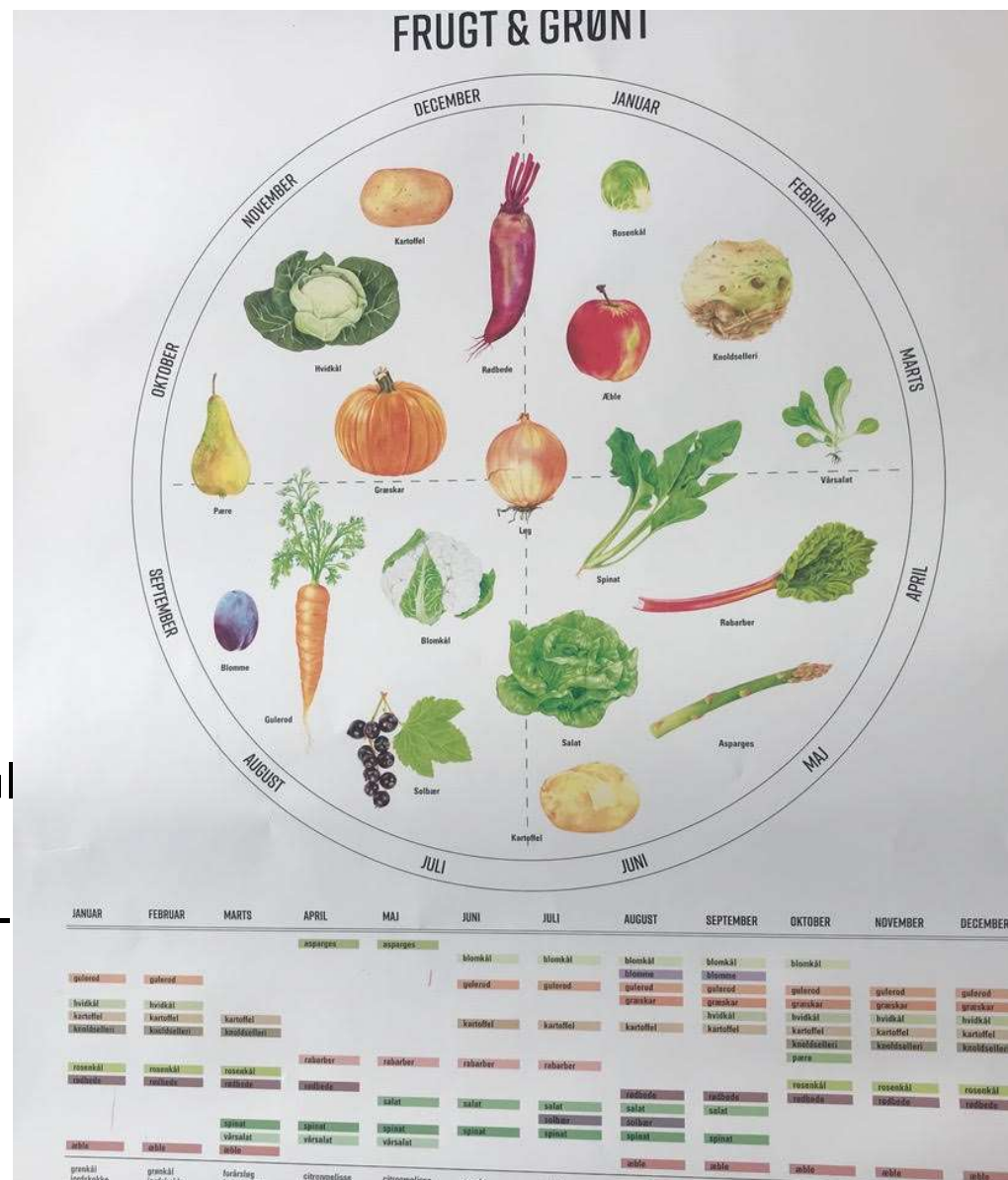

MIDA TEHAKSE KÖÖKIDES TEISITI KUI ENNE?

Mahetoorainele üleminekul on toidlustuse kvaliteedi tõstmise eesmärk

- ❖ Vähem liha, aga parema kvaliteediga
- ❖ Rohkem köögivilja
- ❖ Rohkem parema kvaliteediga kartulit
- ❖ Hooajaline puuvili
- ❖ Suurem teraviljade ja kaunviljade osakaal
- ❖ Hoolikas menüüde planeerimine
- ❖ Perenaiste vanad säästunipid praktikasse - vähem jäätmeid
- ❖ Poolfabrikaate ainult erandina

Teada ja vältida nõrku kohti praktikas!

KUIDAS MAHETOORAININE LASTE TALDRIKULE JÕUAB?

Menüüdes mahetooraine osakaalu suurendamiseks :

- ❖ Kas vahetada praegune maheda tooraine vastu?
  - ❖ Kallim, aga kiirem
- ❖ Kas muuta menüüsid- rohkem on hooajalist toorainet ja köögivilja?
  - ❖ Pole vaja kõike aastaringi pakkuda
  - ❖ Kasutakse loomingu- ja professionaalsust
  - ❖ Suureneb valik- saab valida ka taimetoitu

HANKED- KÕIGIL

Hanked kahe kuni nelja-aastased, hangete läbiviimisel:

- ❖ Lepingud kindlate toorainegruppide pakkumiseks (Rootsis)
- ❖ Teatud tooted piirhinnaga (piim, munad, jahu - Kopenhaagen)
- ❖ **Kvaliteedinõudena mahe ja kohalik** tooraine
- ❖ Köögivili põhiliselt kohalik (vajalik näidata päritolu)
- ❖ Liha pakkumiste puhul olulised loomade heaolunõuded (nii kohalik kui sissetoodud)
- ❖ Toorainel nõuded värskusele, kliimasõbralikule transpordile
- ❖ Uusi mahetooteid saab jooksvalt lisada

KUIDAS VÄHENDADA JÄÄTMEID?

MÕÕDETAkse KÖÖGIST, RESTORANIST, TALDRIKULT

- ❖ Kas köögis jääb toitu üle?
- ❖ Erinevused serveerimisel?
- ❖ Kuidas käideldakse toitu lõpuni?

Hooajaliste korduvate menüüde toidud on lastele „tuttavad“

Klasside vahelised või klassisisesed „puhaste taldrikute“ võistlused panevad paremini ära sööma või vähem taldrikule võtma ?

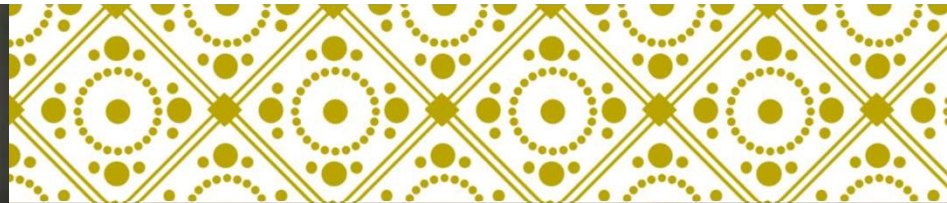
Toidujäätmed kui biogaasi tooraine

SUUR TÄNU

